

สมาชิกรัฐสภาแห่งชาติ
รู้เท่าทันสุขภาพ ร่วมสร้างสังคมสุขภาวะ

คำกล่าวปาฐกถาในงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๖๑
“รู้เท่าทันสุขภาพ : มุมมองจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์”

โดย นางสาวริย์ ใจหาญ

ปรัชาวิชาการพัฒนาสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑

ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์
แจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

กราบนมัสการ พระเถรานุเถระ และพระคุณเจ้าทุกรูป

เรียน ท่านประธานกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (นายแพทย์กิจจา เรืองไทย)

เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป)

สมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้สนับสนุนการจัดงาน และผู้ร่วมประชุมทุกท่าน

ดิฉัน ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์) มากล่าวปาฐกถา ภายใต้หัวข้อ “รู้เท่าทันสุขภาพ ร่วมสร้างสังคมสุขภาวะ” ในวันนี้

ท่านผู้เกียรติคะ เมื่อพูดถึงคำว่า "สุขภาพ" ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเรื่องของการแพทย์และสาธารณสุข หรือสุขภาพกาย-จิต ที่สมบูรณ์เท่านั้น แต่ความหมายของ "สุขภาพ" ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ หมายถึง "ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิตใจ ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล"

เราปฏิเสธไม่ได้ว่า ประชากรเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาสังคม หรือประเทศ สังคมที่มีประชากรมีคุณภาพ หมายถึง มีสุขภาพร่างกาย จิตใจที่สมบูรณ์ มีการศึกษา มีระเบียบวินัย มีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพและรู้จักปรับตัวในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี ย่อมนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ

ในฐานะที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบหลักใน “คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ” ซึ่งมี รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ) เป็นประธาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมขับเคลื่อนการสร้างสุขภาวะของประชาชนอย่างต่อเนื่อง และในส่วนของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ก็ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้นมา และได้นำ “มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ” ในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มาขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในหลายประเด็น อาทิ

- การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อบูรณาการกลไกคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัวจากปัจจัยเสี่ยง
- การจัดการและพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน และเมืองเพื่อสุขภาวะ
- การสร้างเสริมสุขภาวะเด็กปฐมวัยด้วยบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม
- ความเป็นธรรมในการเข้าถึงสุขภาพของคนพิการ
- การแก้ปัญหาวัยรุ่นไทยกับการตั้งครรภ์ไม่พร้อม
- ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็น “รู้เท่าทันสุขภาพ” หรือ Health Literacy นั้น ปัจจุบัน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญตามธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยครอบคลุมถึง “ความสามารถในการค้นหา เข้าถึง ทำความเข้าใจ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ”

ในมุมมองของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เห็นว่าปัจจุบันคนไทยมีสุขภาวะดีขึ้น และได้รับหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ยังมีประเด็นท้าทาย เช่น คนไทยส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมและปัจจัยแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพจนทำให้มีคนที่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น จำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือขับเคลื่อนประเด็นการรู้เท่าทันสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เป็นสังคมสุขภาวะ

ในส่วนของระเบียบวาระที่พิจารณาในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติปีนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีความเกี่ยวข้อง ในแง่มุมของความรู้เท่าทันสุขภาพ ๓ ประเด็น ได้แก่

๑. เรื่อง “การร่วมสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาวะสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”
๒. เรื่อง “ความรับผิดชอบร่วมทางสังคมเกี่ยวกับอีต้อสปอร์ตต่อสุขภาวะเด็ก” และ
๓. เรื่อง “การพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคทางทันตกรรม”

๑. เรื่อง “การร่วมสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะในเขตเมืองเพื่อสุขภาวะสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

(Co-Creating Public Spaces for Healthy Cities Towards Sustainable Development)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้ความสำคัญกับการออกแบบพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะของภาครัฐ ให้สามารถอำนวยความสะดวกและรองรับผู้ใช้บริการทุกกลุ่มภายใต้ หลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

นอกจากนี้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังได้ร่วมกับหน่วยงานและภาคส่วนอื่น ๆ ในการขับเคลื่อน “การพัฒนาเมืองอย่างน่าอยู่และยั่งยืน” โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบและพัฒนาที่อยู่อาศัยและเมืองให้มีพื้นที่สาธารณะเพื่อสุขภาวะและพื้นที่ปลอดภัยเข้าถึงได้โดยเฉพาะเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและเมือง โดยใช้แนวคิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่เน้นการตอบสนองประโยชน์สู่สังคม การกระจายรายได้สู่สังคม และคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม การกระจายข้อมูลข่าวสาร ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นส่วนประกอบในการลดต้นทุนการผลิต และใช้ทรัพยากรการผลิตให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

๒. เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อร่วมทางสังคมเกี่ยวกับอีสปอร์ตต่อสุขภาวะเด็ก”

(E-Sports: Social responsibility for Child Health)

อีสปอร์ต (E-Sports) เป็น Trend ของสังคมโลกในปัจจุบัน กำลังได้รับความนิยมและเกิดกระแสการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษาให้มีการจัดการแข่งขันอย่างแพร่หลายกว้างขวาง ได้กลายเป็นเกมการแข่งขันแบบเล่นเป็นอาชีพ และสามารถสร้างผลประโยชน์ทางธุรกิจอีกด้วย

ความห่วงใยของสังคมเกี่ยวกับอีสปอร์ต คือ จะทำอย่างไรที่เราจะอยู่กับอีสปอร์ต อย่างปลอดภัยเหมาะสม และทุกฝ่ายในสังคมที่เกี่ยวข้องกับอีสปอร์ตเกิดความตระหนักรู้ถึงสถานการณ์อย่างรอบด้าน และทุกมิติ อันหมายรวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดกับ สุขภาวะของเด็ก และร่วมกันบริหารจัดการอีสปอร์ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ โดยเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ต้องได้รับความคุ้มครอง ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเข้าใจ การสื่อสารเพื่อตระหนักรู้เท่าทันกับ ครอบครัว สถาบันการศึกษา สังคมต้องเข้าใจและมีการดูแลเด็กไม่ให้เกิดการติดเกมและพนันออนไลน์ หรือแยกตัวจากสังคม/การเรียน จากการเล่นอีสปอร์ต รวมถึงการมีมาตรการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจเกมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม เราคงต้องยอมรับว่า “อีสปอร์ต” ไม่ได้มีแต่ข้อเสีย โดยอีสปอร์ต มีข้อดีในด้านเศรษฐกิจ การสร้างการเรียนรู้ในสาขาวิชาใหม่ รวมถึงการสร้างอาชีพ เป็นต้น

๓. เรื่อง “การพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคทางทันตกรรม”

(Consumer Protection in Dental Services)

ปัจจุบันคนไทยจำนวนมากเข้าไม่ถึงระบบด้านทันตกรรมที่มีคุณภาพมาตรฐานและปลอดภัย เนื่องจากเหตุผลต่างๆ เช่น ราคาแพง การรอคิวนาน การไม่มีสิทธิตามระบบหลักประกันสุขภาพที่มีอยู่ จึงมีคนไทยจำนวนมาก ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ หันไปใช้ทันตกรรมเถื่อน การจัดฟันแฟชั่นของเด็กวัยรุ่นที่มีการทำโดยผู้ที่ไม่ใช่แพทย์ อุปกรณ์ไม่ได้มาตรฐานและมีอันตรายต่อสุขภาพอย่างมาก เป็นต้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้ ผู้บริโภคต้องรู้เท่าทันด้วยว่าสิ่งที่ไปใช้บริการนั้น แม้เข้าถึงง่ายแต่ก็เป็นสิ่งที่ไม่มีความปลอดภัย

ดังนั้น Health Literacy จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ทั้งการเข้าถึง เข้าใจ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้าน สามารถถกเถียง ประเมิน และเลือกรับนำไปสู่การตัดสินใจอย่างฉลาด รอบรู้ ในการที่จะเลือกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพที่มีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญด้านสุขภาพที่จะนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม ต่อไป

ในโอกาส การประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑ ได้ดำเนินงานมาจนถึงช่วงสุดท้ายนี้ คณะกรรมการและสมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ รวมถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และทุกท่านในที่นี้คงต้องดำเนินงานร่วมกันต่อไป ในประเด็นต่างๆ ที่นับว่ามีความท้าทาย เร่งด่วน เพื่อขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม การทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเรียนรู้ อย่างสมานฉันท์อันนำไปสู่การร่วมสร้างความรู้เท่าทันสุขภาพ การสร้างสุขภาวะอย่างยั่งยืน

ที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด คือ การมุ่งสู่เป้าหมายในการสร้างความอยู่ดีมีสุขให้เกิดแก่ประชาชนคนไทย โดยอาศัย “การมีส่วนร่วมและการก้าวเคียงข้างไปด้วยกัน” ของทุกฝ่าย ด้วยความมุ่งหวังในการบรรลุเป้าหมายสำคัญ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต สังคม และปัญญา อย่างยั่งยืนร่วมกันต่อไป

ขอบคุณค่ะ